

Rapport 2010:69

Arkeologisk utredning, etapp 1

Sjötorp i Ekängen - inför ny detaljplan

Sjötorp 1:1
Rystads socken
Linköpings kommun
Östergötlands län

Ann-Charlott Feldt

Sjötorp i Ekängen

- inför ny detaljplan

Innehåll	
Sammanfattning	2
Inledning	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Områdesbeskrivning och fornlämningsmiljö	5
Näsby socken och Sjötorp i Ekängen	5
Sjötorps handelsträdgård	6
Historiska kartor och samtida arkivalier	6
Fornlämningsbild	6
Genomförda arkeologiska undersökningar i närområdet	8
Resultat av fältinventeringen	9
Slutsatser och åtgärdsförslag	10
Referenser	11
Tekniska uppgifter	12
Bilaga 1. Beskrivningar av ÖLM nr och Objekt	13

Omslagsbild: Sjötorps handelsträdgård sedd från söder. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖLM.:

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum har utfört en arkeologisk utredning, etapp 1, utan länsstyrelsebeslut enligt KML, på fastigheten Sjötorp 1:1 i stadsdelen Ekängen i Linköping. Arbetet föranleddes av att Linköpings kommun planerar att upprätta en ny detaljplan. Det berörda området är ca 4,3 ha stort och utgörs av en f d handelsträdgård. Inga kända fornlämningar fanns registrerade inom området före utredningen.

Inom utredningsområdet har det funnits två torp, Enekullen och Lilla Alelund, vilka båda var etablerade redan på 1700-talet. Torplägena saknar idag synliga lämningar ovan mark. Genom området löper en tydlig äldre strandlinje i nord-sydlig riktning. Den högre belägna ytan utgör ett lämpligt boplatsläge. Östergötlands länsmuseum bedömer att denna yta, där även torpen varit belägna, bör utredas vidare i en etapp 2 inför en eventuell exploatering.

Beslut om fortsatta arkeologiska åtgärder fattas av Kultur- och samhällsbyggnadsenheten vid Länsstyrelsen Östergötland.

Ann-Charlott Feldt
1:e antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat (blått). Skala 1:20 000.

Inledning

Den arkeologiska utredningen föransleds av Linköpings kommun planerar en detaljplan för ny bebyggelse inom Sjötorp 1:1 Rystads socken, Linköpings kommun. Sammanlagt var utredningsområdet ca 4,3 ha stort och beläget inom bostadsområdet Ekängen. Planområdet är beläget i ett fornlämningsrikt område i Rystad socken. Området består av huvudsakligen av åkermark, med inslag av tomtmark närmast Ekängsvägen, trädgångar och en brant, stenig strandbrink. Inom området har tidigare funnits en handelsträdgård.

Utredningen hanterades direkt mellan beställaren, Linköpings kommun, Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen och utföraren, Östergötlands länsmuseum. Arbetet genomfördes utan länsstyrelsebeslut enligt Kulturminneslagen (KML). Ansvarig för utredningen är undertecknad. I kart- och arkivstudierna har även antikvarie Anders Lundberg deltagit.

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen var att ge en bild av de kända forn- och kulturlämningarnas karaktär och belägenhet samt påvisa sedan tidigare ej kända forn- och kulturlämningar inom aktuellt utredningsområde. Utöver detta skulle eventuella presumtiva lägen för fornlämningar lokaliseras inom utredningsområdet.

Lämningar som påträffades vid utredningen dokumenterades avseende typ och utbredning. Utredningens resultat ska vid eventuell framtida exploatering kunna ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet, samt utgöra ett underlag för uppdragsgivarens planeringsarbete.

Utredningen ger också förslag på vidare antikvariska åtgärder på de platser där fornlämning eller möjlig fornlämning är belägen inför en eventuell exploatering.

Metod och dokumentation

Utredningen innehöll tre huvudmoment:

- Kart- och arkivstudier
- Fältinventering inom utredningsområdet
- Sammanställning av resultaten i rapportform

Utredningen inleddes med en kart- och arkivgenomgång. Kartstudierna, med tyngdpunkt på äldre kartmaterial, syftade till att ge en kulturhistorisk bakgrundsbild av landskapet samt ge underlag och stöd för lokalisering av sedan tidigare ej registrerade lämningar inom utredningsområdet.

Följande arkivmaterial har använts vid arbetet med utredningen:

- Lantmäteriets digitala arkiv
- Riksantikvarieämbetets Fornminnesregister/Informationssystemet om fornminnen (FMIS)
- Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv och bibliotek
- Arkeologiska rapporter
- SOFI – digitala ortnamnsregistret
- Riksarkivet – Svenskt diplomatariums huvudkartotek över medeltidsbrev (SDHK)

Efter kart- och arkivgenomgången utfördes en inventering i fält inom området. Inventeringsinsatserna inriktades på såväl lägen för presumtiva fornlämningar som senare tiders kulturlämningar. Inventeringsarbetet genomfördes genom terrängrekognosering. Lägen för presumtiva lämningar har markerades på fastighetskartan och dokumenterats med digital fotografering och beskrivning som följer RAÄ/FMIS nomenklatur beträffande lämningstyper med mera. Påträffade lämningar numrerades enligt preliminär nummerserie, ÖLM nr.

Lämningar som redovisas efter en utförd utredning kan indelas i kategorier efter deras antikvariska status. Kategorierna definieras enligt följande:

Fast fornlämning. Registrerad fast fornlämning med fornlämningsnummer (RAÄ nummer), utmärkt på fastighetskartan eller nyupptäckt fast fornlämning upprättad efter preliminär nummerserie (ÖLM nummer). Fasta fornlämningar är skyddade enligt Kulturminneslagen (KML).

Bevakningsobjekt. Registrerad möjlig fornlämning med fornlämningsnummer (RAÄ-nr), ej markerad på ekonomiska kartan eller nyupptäckt möjlig fornlämning (ÖLM nr). Detta innebär att lämningens status ej går att avgöra genom okulär besiktning utan måste utredas vidare vid en eventuell exploatering.

Övrig kulturhistorisk lämning. Lämningar med kulturhistoriskt värde, vilka normalt inte faller under Lagen om kulturminnen (SFS 1988:950). Lämningar i denna kategori är de som enligt rådande antikvarisk praxis inte uppfyller kriterierna för fast fornlämning. Dessa bör dokumenteras och i vissa fall karteras och särskild hänsyn bör tas vid exploatering (RAÄ och/eller ÖLM nummer).

Uppgift om. Lämningar som är kända genom tidigare uppteckningar eller muntliga källa men som inte återfunnits eller bedömts kvarligga.

Utöver de ovan beskrivna kategorierna förekom även ett arkeologiskt utredningsobjekt (objekt) som utgör läget för presumtiva fornlämningar. Utredningsobjekt är ytor som utifrån sin topografi och omkringliggande fornlämningsmiljö bedöms kunna innehålla dold fornlämning.

Avslutningsvis analyserades materialet och resultatet för hela utredningen har sammanställs i föreliggande rapport.

Områdesbeskrivning och fornlämningsmiljö

Det aktuella detaljplaneområdet som är beläget inom fastigheten Sjötorp 1:1 ligger i direkt anslutning till sjön Roxen. Planområdet består huvudsakligen av åkermark med inslag av bebyggd tomtmark närmast Ekängsvägen, trädgångar och en brant, stenig strandbrink. Inom området har tidigare funnits en handels-trädgård, vars växthus fortfarande finns kvar.

Utredningsområdet är beläget i en mycket fornlämningsrik trakt vid Roxen, där lämningar från de flesta tidsepoker har påträffats (t ex Hörfors 2010, Feldt & Lundberg 2010). I trakten finns fynd och boplatzlämningar från stenåldern; boplatser, gravar och hållristningar från bronsåldern; gravar och gravfält, boplatser och stensträngar från järnåldern; by-/gårdstomter, fossila åkrar och lämningar efter kyrka och kyrkogård från medeltiden samt senare tiders torplämningar och agrara lämningar. Ett stort antal utredningar och undersökningar har dessutom genomförts i samband med utbyggnad av Ekängen och Gärstad.

Utredningsområdet berörs inte av något riksintresse för kulturmiljövården och ingår inte i länsstyrelsens regionala kulturminnesvårdsprogram (Natur och kultur 1986:331). Det finns inte heller några registrerade fornlämningar inom det aktuella utredningsområdet. I närområdet finns emellertid flera registrerade lämningar (FMIS).

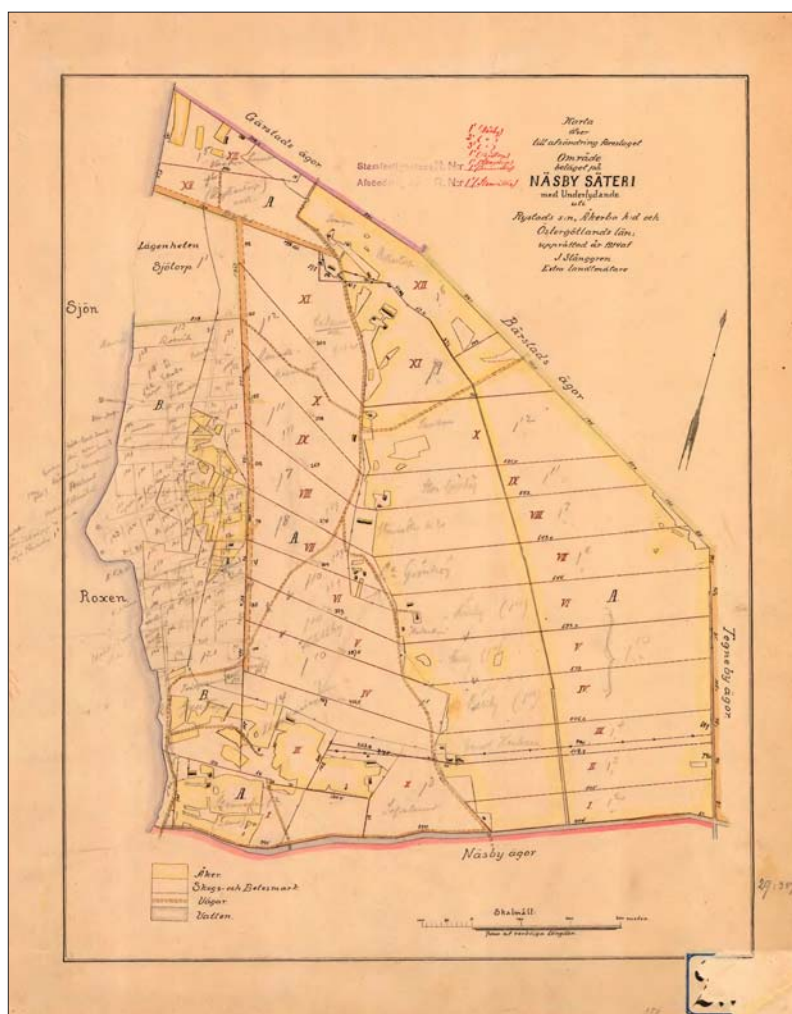
Näsby socken och Sjötorp i Ekängen

Näsby uppträder i de skriftliga källorna första gången 1273 och har tidigare fungerat som en egen socken,

vilken omnämns 1283 som Ecclesie in naesby (Sofi). Socken uppgick 1784 i Rystads socken, varefter kyrkan, som var belägen vid Roxenstranden strax väster om Näsby gård, revs. Näsby socken var en av de minsta i Östergötland och omfattade byarna Gärstad, Näsby och Bärstad samt gårdarna Skogstorp, Prästtorp, Tinnerstorp med ett varierande antal underlydande torp och backstugor.

Från Näsby socken finns en beskrivning från 1755 upprättad av Hans Hederström som då var kyrkoherde i socknen (Hederström 1917). I beskrivningen noteras att socknen i stort sett helt saknade skog. Värt att notera i beskrivningen är även att sockenborna hade bisysslor i form av fiske och slipstenstillverkning. Spår efter det senare har återfunnits i det historiska kartmaterialet och vid arkeologiska utredningar.

Sjötorp var ursprungligen ett torp under Näsby säteri med namnet Lilla Alelund. Mellan åren 1560 och 1594 bodde prästen i Näsby i ett torp som på 1700-talet benämndes Alelund (Sofi). Torpen Lilla respektive Stora Alelund har kunnat beläggas och lokaliseras

Figur 3. Utsnitt ur karta från 1914 som visar avsöndringsförslaget för Stensätter med Lägenheten Sjötorp 1^a utritad (LMM 05-RYS-151).

i det historiska kartmaterialet. Stora Alelund, som är beläget ca 500 m söder om Lilla Alelund, har ett nära rumsligt samband med gravfältet RAÅ 46. Det är oklart vilket av Alelund-torpen som var prästboställe på 1500-talet men det troligaste är att det rör sig om Stora Alelund som är beläget närmare Näsby kyrka.

Villasamhället Ekängens etablering inleddes i samband med egnahemsrörelsen i början av 1900-talet. Rörelsen arbetade för att torparna skulle få friköpa sina torp och bli självägande. Man kunde få hjälp med husritningar och lån. Som ett led i detta genomförde Casimir Reuterskjöld omfattande försäljning av gårdar, torp och lägenheter från Näsby säteri.

År 1915 avsöndras 2 5/8 mt i Näsby, 1 mt i Skogstorp, 1/2 mt i Tinnerstorp och 1 mt i Prästtorp från säteriet för att registreras under benämningen Stensätter 1 (LMM 05-RYS-avs81, Ridderstad 1918:945f). Hela området såldes av till agronomen Emil Ohlsson i Beatelund för 30.000 kr. Redan då tycks arbetet med avstyckningen av markområdet till egnahem vara i full gång enligt en karta upprättad 1914 (LMM 05-RYS-151). Inledningsvis styckades Stensätter upp i 16 egnahem som bjöds ut till försäljning. Den första fastigheten som styckades av var Lilla Alelund som kom att få namnet Sjötorp (Agnarsson 2005:17ff).

De nyblivna självägande familjernas ekonomi kom att förändras från självhushåll till en pennigekonomi vilket ledde till att många startade trädgårdsodlingar av olika slag och ägnade sig åt torghandel (Agnarsson 2005:17ff). På odlingarna växte tidigpotatis, jordgubbar och gurkor. Varor som Ekängspotatis och vit saltgurka blev kända begrepp på torgen i Linköping. Ekängen kom under en lång period att präglas av trädgårdsnäringen varav handelsträdgården på Sjötorp har levt kvar längst men är idag avvecklad.

Sjötorps handelsträdgård

År 1914 köptes torpet Lilla Alelund av Thure Nilsson, den 21-årige sonen till torpets brukare. Torpet omfattade då 1 ha åker och ca 4 ha skog, en drygt 100-årig stuga och en fallfärdig ladugård. Trädgårdsodlingen av potatis, gurkor och jordgubbar för avsalu var redan då inledd. Thure utökade odlingarna genom att bryta upp betesmark och de första växthusen byggdes på 1920-talet. Odling i varmbänkar inleddes under andra världskriget. På 1950-talet byggdes det första tomathuset och vintern 1975-76 uppfördes ett nytt stort tomathus. År 1963 togs Sjötorp över av de nuvarande ägarna. I handelsträdgården odlades utplanteringsväxter, gurkor, tomater, potatis och jordgubbar (Agnarsson 2005:17ff).

Enligt uppgift från markägaren har omfattande

stenröjning skett i områdets nordöstra del. Denna har utförts med en sk stenröjningsmaskin på 1950-talet och de hålur som stenarna lämnat efter sig har fyllts igen med jord.

Historiska kartor och samtida arkivalier

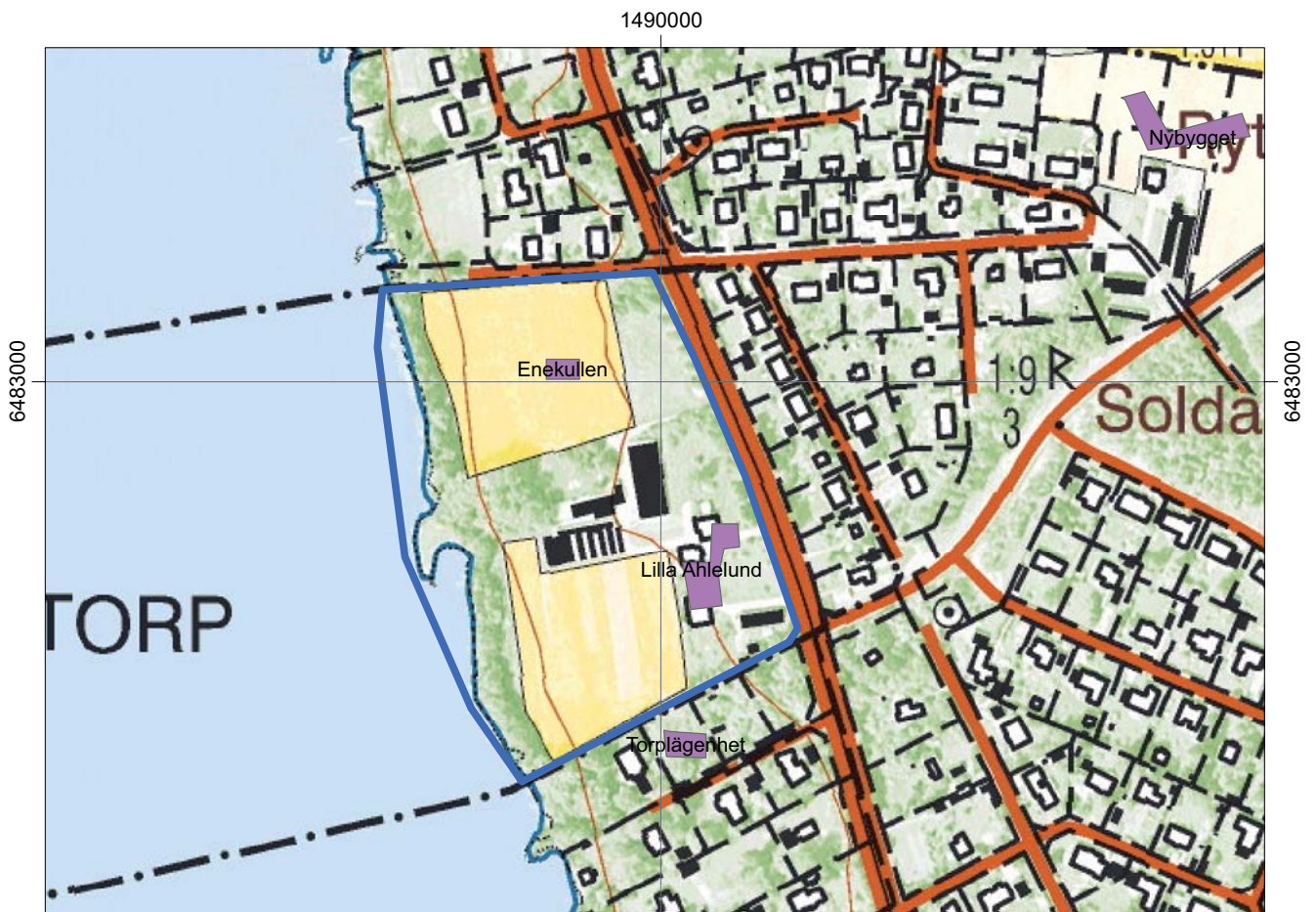
Inom ramen för en tidigare genomförd förstudie inför en översiktsplan för Ekängen-Gärstad-Roxtuna-Distorp utfördes en översiktlig genomgång av det förekommande historiska kartmaterialet (Feldt & Lundberg 2010). I samband därmed rektifierades det historiska kartmaterialet och samtidigt identifierades bytomter och torplägen som är belagda under 1700-talet eller tidigare, vilket innebär att de kan ha fornlämningsstatus.

Inom utredningsområdet har det funnits två torp, dels det tidigare nämnda Lilla Alelund, dels ett torp som benämns Enekullen. Det förstnämnda kan följas på de historiska kartorna från 1771 (LMS D86-21:1), 1807 (LMS D86-21:2) och den häradsekonomiska kartan från 1868-77 (RAK id J112-55-23 Roxen). Det finns en arealavmätning från 1691 (LMM 05-RYS-3) som har en notering om ett torp som vid rektifiering av kartan hamnar ca 80 m söder om Lilla Alelund. Det är möjligt att det trots detta rör sig om samma torp, vilket då innebär att Lilla Alelund skulle kunna dateras till 1600-tal. Det är dock en mycket osäker tolkning.

Torpet Enekullen förekommer första gången på ägomätningen från 1807. Genom de kyrkliga arkivalierna kan det dock beläggas i den äldsta husförhörslängden från 1788-1796 (AI:1) och i en födelselängd från 1784 (C:4). Ett torp på samma läge återfinns på den häradsekonomiska kartan från 1868-77 (RAK id J112-55-23 Roxen) men inte på den äldre ekonomiska kartan från 1948. Torpet Enekullen försvinner dock redan 1825 ur de kyrkliga arkivalierna (AI:5, AI:6). Under Näsby finns även ett torp Enelyckan som enligt det historiska kartmaterialet är beläget ca 1 km öster om Lilla Alelund. Möjligen kan det ha skett en förväxling av namnen vid karteringen. En annan möjlighet är att Enekullen bytt namn eller helt enkelt av misstag förts över till den häradsekonomiska kartan från tidigare kartor.

Fornlämningsbild

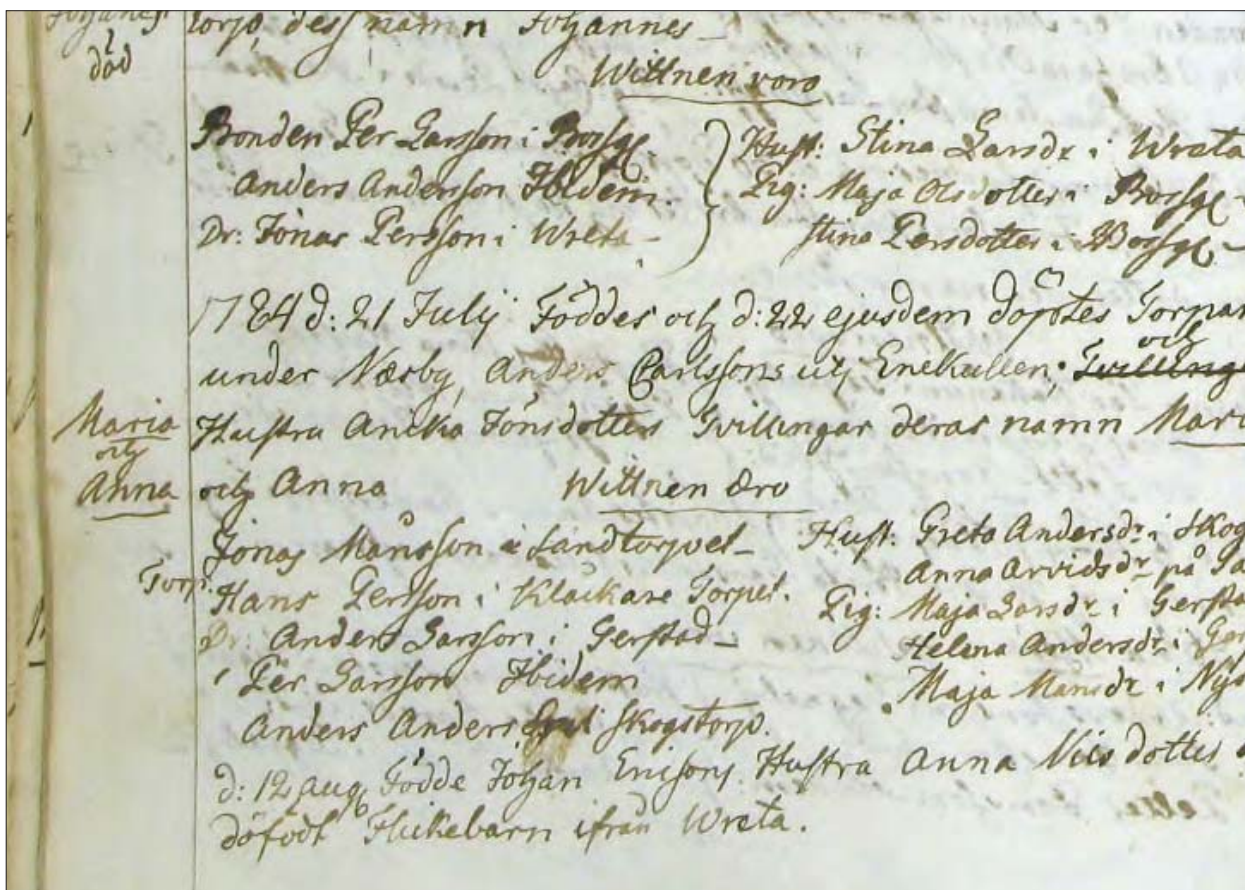
Inom utredningsområdet saknas, som ovan nämnts, registrerade forn lämningar. Dock finns de ovan nämnda torplägena som båda har sitt ursprung i tiden före år 1800. Det är dock oklart hur mycket som kan finnas bevarat av lämningar från torpen eftersom att

Figur 4. Utsnitt ur digitala fastighetskartan som visar lägena för torpen Enekullen och Lilla Alelund samt det förmodade läget för ett torp belagt på en arealavmätning från 1691. Skala 1:4 000.

Figur 5. Rektifierat utsnitt av ägomätning från 1807 över Näsby säteri som visar torpen Enekullen och Lilla Alelund (LMS D86-21:2). Skala 1:4 000.

Figur 6. Äldsta omnämmandet påträffade omnämmandet av torpet Enekullen hämtat ur en födelsenotis från 1784 (Rystad C:4).

platsen för Enekullen idag är åker och dagen bebyggelse på Sjötorp ligger inom området för torpet Lilla Alelund. Fastighetsägarna minns dock att ett "stenröse" (sannolikt ett spismursröse) fanns på platsen för Enekullen ännu på 1940-talet.

De närmaste, i FMIS registrerade, fornlämningarna ligger ca 150 m öster om utredningsområdet och består av två skålgropsförekomster med sammanlagt åtta skålgropar (RAÄ 292). Sydöst därom, ca 250 m öster om utredningsområdet, ligger en rund stensättning (RAÄ 293).

I ett område ca 250-400 m åt söder finns ytterligare fornlämningar. Dessa utgörs av stensättningar (RAÄ 47, 48 och 55), en fornlämningslokal med 20 skålgropar och en stensättning (RAÄ 290) samt ett gravfält (RAÄ 46) med sju runda stensättningar. Ett boplatansområde (RAÄ 296) daterat till sen vikingatid – tidig medeltid är beläget ca 600 m sydöst om utredningsområdet (FMIS).

Fornlämningarna i närområdet antyder att boplatser från förhistorisk tid inte kan uteslutas. På den

högre belägna delen av utredningsområdet finns goda förutsättningar för strandbundna stenåldersboplatser. När strandlinjen genom landhöjningen hade nått en nivå av ca 40 m ö h kom Roxen att snöras av från den havsvik som sjön ursprungligen varit en del av. Sannolikt var området en mycket resursrik trakt med närhet till både insjön i väster och havet i öster (Nilsson Pia 2001b). Huvuddelen av utredningsområdet ligger på nivåer mellan 35 och 40 m ö h med en tydlig äldre strandlinje som passerar tvärs igenom området.

Genomförda arkeologiska undersökningar i närområdet

Det har inte utförts några arkeologiska undersökningar eller utredningar inom utredningsområdet. Dock har ett stort antal utredningar och undersökningar utförts i närområdet. Vid en utredning etapp 2, ca 80 m nordöst om Sjötorp grävdes sökschakt utan att några boplatssindikerande lämningar hittades (Gruber 2001).

Figur 7. Genomförda undersökningar och utredningar i närheten av Sjötorp. Skala 1:4 000.

I samband med schaktning för VA-ledningar i Rädsvägen, endast ca 35-60 m söder om Sjötorp. I schakten hittades en bit kvarts som kan ha varit bearbetad och ett sandstensavslag (Rolöf 2004). Inga boplatstillikande lämningar påträffades. Dock noterades den strandterrass som fortsätter även över Sjötorp och som utgör ett bra läge för en strandbunden stenåldersboplats.

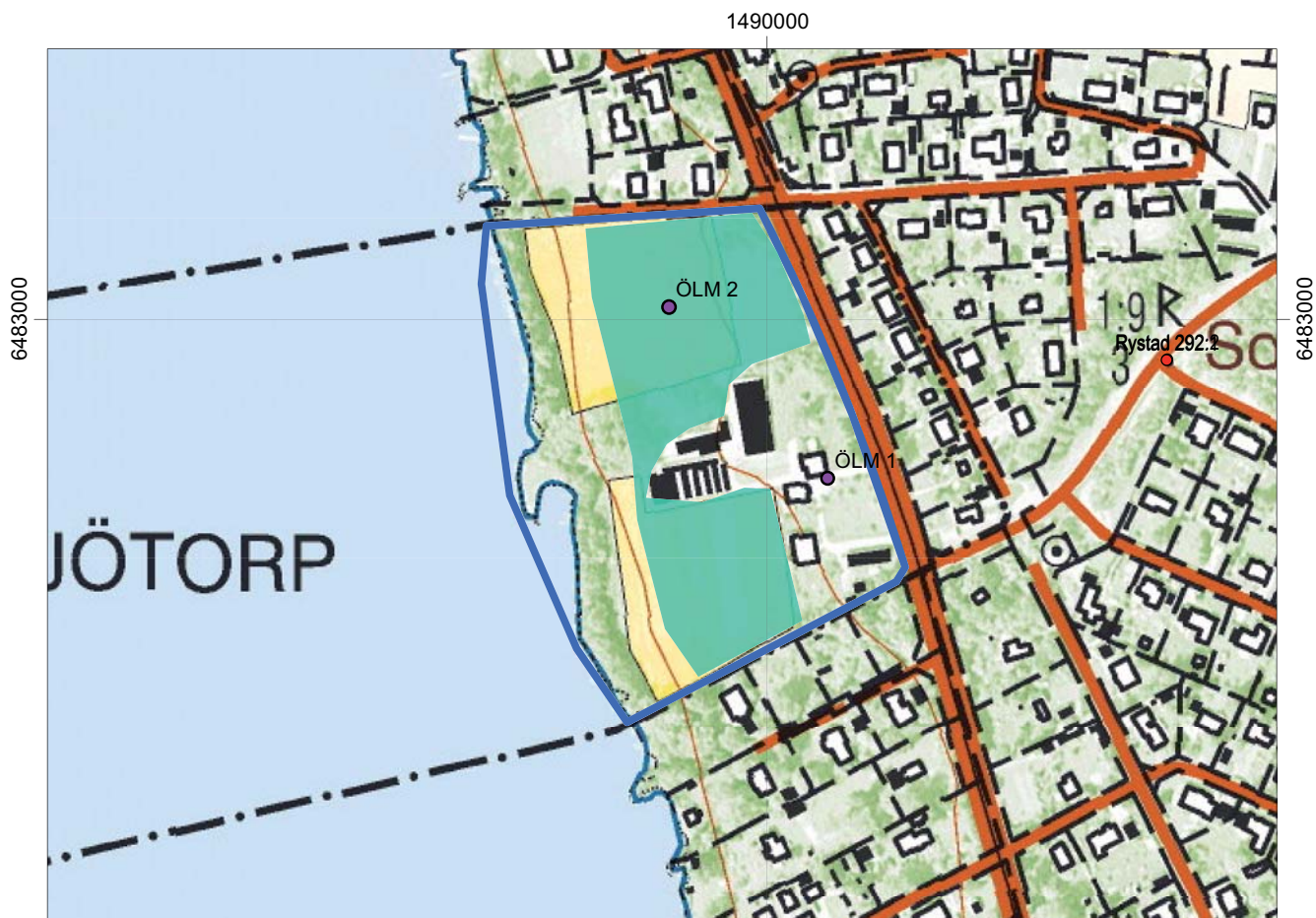
Vid en utredning etapp 1 mellan 50 och 250 m öster om Sjötorp har bl a presumtiva boplatstillägen identifierats (t ex Nilsson Pia 2001). Samtidigt påträffades även en skålgropslokal, RAÄ 292 och två osäkra stensättningar, RAÄ 293. Vid en följande utredning etapp 2 konstaterades boplatstillämningar i form av två härdar (Nilsson Per 2001).

I öster, ca 600-1000 m öst-sydöst om utredningsområdet ligger Bärstadskogen med RAÄ 54, ett röjningsröseområde och RAÄ 323, en stensättning. Under hösten 2010 genomför Östergötlands länsmuseum undersökningar i anslutning till stensättningen där även lämningar från stenåldern har påträffats.

Resultat av fältinventeringen

Vid fältinventeringen konstaterades att större delen av området utgjordes av öppen odlingsmark som brukats för trädgårdsodling. Genom området löper en mycket tydlig strandterrass i nord-sydlig riktning genom odlingsmarken. Ytterligare en terrass, som dock inte är lika tydlig finns direkt väster om bostadshusen i den sydöstra delen av området. Stranden utgörs av en brant och stenig strandbrink med inslag sten som körts dit från odlingsmarken.

Det finns inga spår ovan mark efter torpen Lilla Alelund (ÖLM 1) och Enekullen (ÖLM 2). Sannolikt har de flesta spår efter Lilla Alelund försvunnit i samband med att de nuvarande bostadshusen uppfördes. När det gäller Enekullen kan det fortfarande finnas lämningar kvar under ploglagret.

Figur 8. Karta som visar placeringen av torplägena ÖLM 1 och ÖLM 2 samt det område där en arkeologisk utredning etapp 2 föreslås innan en eventuell exploatering. Skala 1:4 000.

Slutsatser och åtgärdsförslag

Inom utredningsområdet har det funnits två torp, Enekullen och Lilla Alelund, vilka båda var etablerade redan på 1700-talet. Torplägena saknar idag synliga lämningar ovan mark. Genom området löper en tydlig strandlinje i nord-sydlig riktning. Den högre belägna ytan utgör ett lämpligt boplatssläge.

Östergötlands länsmuseum gör den slutgiltiga bedömningen att ett område över den tydliga strandlinjen bör omfattas av vidare arkeologiska åtgärder, i form av en utredning etapp 2, inför eventuell exploatering. Detta område utgörs av ett lämpligt boplatssläge. Inom områdets norra del finns dessutom platsen för torpet Enekullen (ÖLM 2).

Växthusområdet och området med bostadsbebyggelse med tillhörande trädgårdar bedöms inte innehålla några bevarade fornlämningar. Inte heller i området mellan Ekängsvägen och det östra växthuset bedöms det vara risk för att fornlämningar berörs. På dessa områden föreslås därför inga ytterligare arkeologiska åtgärder. Bedömningen grundar sig på den bebyggelse och de aktiviteter som handelsträdgården haft på dessa ytor.

Beslut om eventuella fortsatta arkeologiska åtgärder, enligt Kulturminneslagen (SFS 1988:950), fattas av Kultur- och samhällsbyggnadsenheten vid Länsstyrelsen Östergötland.

Referenser

Litteratur

- Agnarsson H, Bergström B, Dahlgren C m fl. 2005. Ekängen en bygd i förvandling. Ortsbor berättar om gångna tider. Linköping
- Feldt A-C & Lundberg A. 2010. Ekängen - Gärstad – Distorp - Roxtuna. Arkeologisk förstudie. Rystads socken och Linköpings stad, Linköpings kommun, Östergötlands län. Östergötlands läns-museum. Rapport 2010:64.
- Gruber G. 2001. Sökschakt i Ekängen. Arkeologisk utredning etapp II. Stensätter 1:5, Rystads socken, Linköpings kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet. Rapport UV öst 2001:53.
- Hederström H. 1917. Näsby Socken i Östergötland Beskrifven år 1755. I: Sahlgren J (red). Svenska bygder i äldre beskrivningar. Östergötland I. Näsby (Rystad) socken. Lund
- Hörfors O. 2010. Ekängsvägen. Fjärrvärme och fornlämningar mellan Gärstad och Ekängen. Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll. Intill RAÄ 38, 39, 252 m fl. Gärstad - Ekängen. Rystads socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Östergötlands länsmuseum. Rapport 2010:25.
- Natur och kultur. 1986. Miljöer i Östergötland. Naturvårdsplan och kulturminnesprogram. Länsstyrelsen i Östergötlands län 1983. Linköping
- Nilsson Per. 2001. Skålgropar och boplatslägen i Ekängen. Arkeologisk utredning etapp II. Stensätter 1:9, Rystads socken, Linköpings kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet. Rapport UV öst 2001:49.
- Nilsson Pia. 2001a. Nyupptäckta skålgropar i Ekängen. Arkeologisk utredning etapp 1. Stensätter 1:9, 1:12 m fl, Rystads socken, Linköpings kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet. Rapport UV öst 2001:24.
- Nilsson Pia. 2001b. Stenåldersindikationer inom Ekängen. Arkeologisk utredning etapp 1. Rystads-Gärstad 2:14, 2:15 m fl, Ekängen, Rystads socken, Linköpings kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet. Rapport UV öst 2001:32.
- Ridderstad A. 1918. Östergötlands beskrivning med dess städer samt landsbygdens socknar och alla egendomar. Andra delen, del 2. Stockholm.
- Rolöf M. 2004. Boplatsläge i Ekängen. Arkeologisk utredning etapp 2. Nära RAÄ 46, 47, 48 och 290, inom Stensätter 1:28, Rystads socken, Linköpings kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet. Rapport UV öst 2004:40.

Kartmaterial

Lantmäterimyndigheten (LMM), Lantmäteristyrelsen (LMS), Rikets allmänna kartverk (RAK)

LMM 05-RYS-3. Näsby, Rystads sn. Arealavmätning 1691

LMM 05-RYS-151. Näsby, Rystads sn. Ägomätning, avsöndring Stensätter 1914

LMM 05-RYS-avs81. Stensätter 1:1, Rystads sn. Avsöndring, handlingar 1915

LMS D86-21:1. Näsby, Rystads sn. Delning av utmark och utägor 1771

LMS D86-21:2. Näsby, Rystads sn. Ägomätning 1807

RAK J112-55-23 Roxen. Häradsekonomisk karta 1868-77

RAK 8F5h Linköping. Ekonomisk karta. 1948

RAK 8F5i Tannefors. Ekonomisk karta. 1947

Kyrkoarkivalier

Rystad sn, Husförhörslängd AI:1, 1788-1796

Rystad sn, Husförhörslängd AI:3, 1797-1816

Rystad sn, Husförhörslängd AI:5, 1821-1825

Rystad sn, Husförhörslängd AI:6, 1826-1830

Rystad sn, Födda, vigda, döda C:4, 1772-1801

Digitala arkiv

Fornminnesregistret för Linköpings stad och Rystads socken. <http://www.raa.se/cms/fornsok/start.html> 2010-08-26

Sofi. Ortnamnsregistret, <http://www.sofi.se/> 2010-08-26.

Svenskt diplomatariums huvudkartotek över medeltidsbrev (SDHK) <http://www.statensarkiv.se/default.aspx?id=2453&refid=8005>. 2010-08-26

Tekniska uppgifter

Fastighet	Sjötorp 1:1
Socken	Rystad
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämning	-
Ekonomiska kartans blad	08F5h Linköping, 08F5i Tannefors
Koordinater	X6482785-6483055 Y1489870-1490075
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning, etapp 1
Länsmuseets dnr	352/10
Länsmuseets projektnr	531140
Linköpings kommuns dnr	Tsn 2006.0131
Linköpings kommuns projektnr	601056
Uppdragsgivare nadsförvaltningen	Linköpings kommun, Miljö- och samhällsbygg-
Projektledare	Ann-Charlott Feldt
Personal	Anders Lundberg
Fälttid	2010-10-05
Fynd	-
Foto	Digitala bilder
Analyser	-
Grafik	Ann-Charlott Feldt
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2010:69 © Östergötlands länsmuseum

Bilaga 1. Beskrivningar av ÖLM nr och Objekt

ÖLM 1

Torplämning, plats för, enligt karta från 1771 över Näsby, låg här torpet Lilla Alelund. Platsen utgörs av bebyggd tomtmark. Vid besiktning 2010-10-05 fanns inga lämningar synliga ovan mark

Referenser: Lantmäteristyrelsens arkiv, Delning av utmark och utägor, Näsby, Rystads sn, 1771 (D86-21:1).

Antikvarisk status: Uppgift om
Lämningstyp: Lägenhetsbebyggelse
Egenskapsvärde: Torp
Terräng: Tomtmark. Terrass i flack V-sluttning
Ekonomiskt kartblad: 08F5i Tannefors
Koordinater: X6482914 Y1490032

ÖLM 2

Torplämning, plats för, enligt karta från 1807 över Näsby, låg här torpet Enekullen. Torpet är belagt i kyrkliga arkivalier från 1784 men saknas på kartan från 1771. Platsen utgörs åkermark. Vid besiktning 2010-10-05 fanns inga lämningar synliga ovan mark Ca 30 m N om den plats där torpet enligt det historiska kartmaterialet bör ha legat berättar nuvarande markägare att det på 1940-talet fanns ett stenröse (möjligen ett spismursröse?).

Referenser: Lantmäteristyrelsens arkiv, Ägomätning, Näsby, Rystads sn, 1771 (D86-21:2).
Födelsebok för Rystads socken C:4 (1772-1801).

Antikvarisk status: Bevakningsobjekt
Lämningstyp: Lägenhetsbebyggelse
Egenskapsvärde: Torp
Terräng: Åkermark. Terrass i flack V-sluttning
Ekonomiskt kartblad: 08F5h Linköping
Koordinater: X6483006 Y1489947

Objekt I

Boplatsläge, ca 140 x 70-105 m (N-S) beläget på avsats i flackt V-sluttande åkermark, ca 40-150 m Ö Roxens strand.

Ekonomiskt kartblad: 08F5h Linköping, 08F5i Tannefors
M ö h: 35-40
Mittkoordinat: X6482940 Y1489965 (mittkoordinat)

Östergötlands länsmuseum har utfört en arkeologisk utredning, etapp 1 på fastigheten Sjötorp 1:1 i stadsdelen Ekängen i Linköping. Arbetet föranleddes av att Linköpings kommun planerar att upprätta en ny detaljplan. Det berörda området är ca 4,3 ha stort och utgörs av en f d handelsträdgård. Inga kända fornlämningar fanns registrerade inom området före utredningen.

Inom utredningsområdet har det funnits två torp, Enekullen och Lilla Alelund, vilka båda var etablerade redan på 1700-talet. Torplägena saknar idag synliga lämningar ovan mark. Genom området löper en tydlig äldre strandlinje i nord-sydlig riktning. Den högre belägna ytan utgör ett lämpligt boplatssläge. Östergötlands länsmuseum bedömer att denna yta, där även torpen varit belägna, bör utredas vidare i en etapp 2 inför en eventuell exploatering.